TOWARDS AN ALTERITY OF BUILDING PROCESSES

small talk - 14/21 june 2016

inhoud // content

4 *Intro* // Intro

6 *Programma* // Program

8 *Thematieken* // Topics

10 *Sprekers* // Invited speakers

12 *Gasten en Publiek* // Guests and audience

14 *Onderzoek doorgelicht* // Research elaborated

NL - Met het BWMSTR Label wil de Vlaams Bouwmeester vernieuwende en beleidsrelevante ideeën oppikken vanuit de onderzoeks- en ontwerppraktijk, en zo ongevraagd onderzoek ondersteunen in zijn prille beginfase. De laureaten krijgen een bescheiden budget om hun project verder uit te werken tot een dossier dat het ingang kan doen vinden bij beleidsmakers en administraties.
In 2016 - 2017 toont het Vlaams Architectuurinstituut de resultaten van een selectie van de BWMSTR Labels 2015 in de wandelgangen van deSingel.
Label 008 werd toegekend aan BC architects & studies, voor hun onderzoek rond een andersheid van bouwprocessen.

EN - The Flemish Government Architect's BWMSTR Label aims to foster innovative, policy-relevant ideas developed by researchers and designers, as to support uncommissioned research at an early stage. Holders of a BWMSTR Label are provided with a modest budget to turn their idea into a proposal ready for submission to policymakers and public agencies.
In 2016 - 2017 the Flemish Architecture Institute will show the results of a selection of BWMSTR Labels 2015 in the corridors of deSingel.
Label 008 was commissioned to BC architects & studies for their research around an alterity of building processes.

BWMSTR LABEL

Vlaams Architectuur instituut

BC Architects & Studies

INTRO

NL - Het onderzoek dat BC Architects & Studies doet voor BWMSTR Label centreert zich rond het in vraag stellen van de traditionele driehoek bouwheer-architect-aannemer. We zijn op zoek naar een meer integrale benadering van het bouwproces, waarbij de bouwheer soms ook bouwt, de architect materialen maakt, of de aannemer mee ontwerpt.

Deze "vervaging" van legaal uitgespecialiseerde verantwoordelijkheden is in de aanpak van ons bureau noodzakelijk voor het creëren van architecturale kwaliteit en poëzie in unieke bouwprocessen. De vervaging waarin BC huidig opereert wordt mee ondersteund door het gebrek aan normering en de laagdrempeligheid rond de materialen waarmee we werken, zoals aarde en andere ecologische materialen. BC heeft binnen die vervaging tijdens een bouwproces reeds enkele kleinschalige ervaringen gehad in België en in transnationale projecten, en vraagt zich nu af hoe het verder moet zodat deze ervaringen op grotere schaal kunnen doorgaan: hoe bereiden we de volgende stap voor in onze evolutie als bureau?

Op basis van lopende projecten bij BC zijn we geneigd om een uitvoeringsorgaan "BC Materials" op te zetten, om als ontwerper ook mee betrokken te kunnen zijn bij de productie

EN - The research BC Architects & Studies is doing for BWMSTR Label questions the traditional triangular model of client-architect-contractor in the building process. We are looking for a more integrated approach, in which the client sometimes builds, the architect produces materials or the contractor designs along.

For our office, this "blurring" of legally separated responsibilities is necessary for the creation of architectural quality and poetry in unique building processes. The blurring in which we currently operate is supported by the lack of standardization and the low treshold for the materials we work with, such as earth and other materials sourced and produced on site. BC has already had some small experiences in Belgian and transnational projects, and we are now wondering how to proceed so that these experiences can continue on a larger scale: how do we prepare for the next step in our evolution as an office?

Based on ongoing projects at BC we tend to launch a producing entity "BC Materials", in order to be able to be involved in building processes not only as a designer but also as producer and contractor of unique building

en plaatsing van unieke bouwmaterialen. We hebben echter grote vragen bij het legale en organisatorische draagvlak hiervoor. We willen Small Talk gebruiken om de randvoorwaarden en valkuilen te formuleren bij het opzetten van zo'n uitvoeringsorgaan als "BC Materials".

materials. However, we have big questions regarding the legal and organizational support for this idea. We want to use this opportunity of Small Talk to formulate the constraints and traps in establishing the producing entity "BC Materials".

PROGRAM

18:00	*Receptie*	18:00	Reception
18:30	*Kleine lezing van BC*	18:30	Small lecture by BC
19:00	*Introductie van sprekers en moderators*	19:00	Introduction of lecturers and moderators
19:15	*4 thema's x 20 minuten* *10 minuten vragenronde*	19:15	4 topics x 20 minutes 10 minutes audience questions
21:15	*Afsluiten met drankje*	21:15	Closing with a drink

TOPICS

NL - Tijdens Small Talk zullen 4 thema's aan bod komen. Deze zullen elk 20 minuten krijgen binnen de ronde tafel, en 10 minuten voor een publieke vragenronde.

1) Rond de legale en geschiedkundige context

Wat is de scheiding tussen de driehoek architect-aannemer-bouwheer en waarom en wanneer heeft men dit geïntroduceerd? Hoe doen andere landen dit?
Een korte geschiedenis, contextualisering en logica van de institutionalisering van de driehoek als model voor bouwprocessen.
Input van Orde Van Architecten, Bouwrecht

2) Rond de maatschapplijke hedendaagse context

Is dit model nog relevant in de huidige maatschappij? Wie baat bij een vervaging van de bouwdriehoek? Wat is de positie van architecturale deontologie hierin?
Input gevraagd van BC, VAi, NaV, Bouwunie

EN - Small Talk will be presented around 4 topics, each comprising of 20 minutes round table conversation, and 10 minutes of audience questions.

1) Concerning the legal and historical context

What constitutes the separation into the triangular model architect-contractor-client, why and when was it introduced? How is this organized in other countries?
A short history, contextualization and logic of the institutionalization of the triangle as a model for building processes.
Input from the Order of Architects, Construction Law

2) Concerning the socio-contemporary context

Is this model still relevant today? Who benefits from the "blurring" of this model? What is the position of deontology of the architectural profession in this matter?
Input from BC, VAi, NaV, Bouwunie

CASE STUDY - HAUS RAUCH (AT)

NL - Martin Rauch is van opleiding keramist en gebruikt zijn ambacht gaandeweg ook voor het bouwen van muren in gestampte aarde. Hij ontwikkelt deze ambacht decennialang tot zeer hoog technisch niveau, wat leidde tot innovatieve en duurzame architectuurprojecten. Dit culmineert in zijn eigen woning, waar het basismateriaal het bouwproces blootstelt: aarde van de site werd in lagen gestampt in betonbekisting, en slijt af door blootstelling aan regen en wind.

EN - Martin Rauch was educated as a ceramicist and started using his crafts for the construction of rammed earth walls. He develops this architectural craft over decades to a very high technical level, leading to higly innovative and sustainable architectural projects. This culminates in his own house, where the raw material exposes the building process: earth from the site is rammed in layers into concrete formwork, and wears off through rain and wind exposure.

- Martin Rauch's studio Lehmtonerde operates at the same time as craftsmen, contractors, artists and designers.

CASE STUDY - STIJN&JO (BE)

NL - Uitbreiding van een gezinswoning te Haaltert. Het minieme budget vraagt voor een uitzonderlijke werforganisatie: een aannemersworkshop wordt georganiseerd door BC, om stampleemtechniek in België te introduceren. Aannemers nemen deel op vrijwillige basis, in ruil voor kennisoverdracht. BC is architect, materiaal expert, en organiseert een grijze zone van aanneming waarbij aannemers tegelijk student zijn en uitvoeren samen met de architect.

EN - Extension of a family house in Haaltert. The tiny budget calls for an exceptional site organization: a workshop for contractors is organized by BC studies, also for introducing the rammed earth technique in Belgium. BC is architect, material expert, and organizer of a workshop in which contractors are both students and labourers.

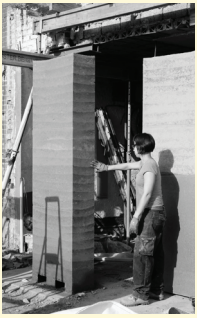

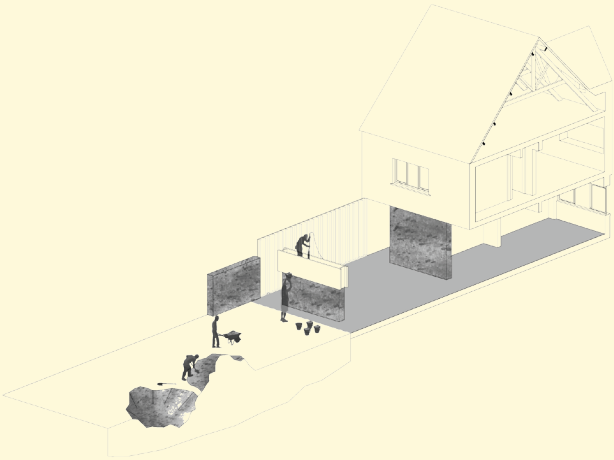

- A rammed earth workshop is organized where contractors engage on voluntary basis in exchange for knowledge.

3) Rond beleid en strategie

Waar kan deze vervaging van het driehoekige bouwprocesmodel zich afspelen? Is er plaats gelaten in het beleid of de regelgeving om een vrijplaats binnen bouwprocessen toe te laten? Moet er opgeschoven worden ricthing artistieke vrijheid? Op welke schaal kan er afgeweken worden van de bouwprocesregelgeving die de driehoek in stand zette? Welke strategie past men best toe: "brique-à-braque" conformiteit met regels of expliciete afwijking? Wat is de mogelijkheid van architectuurbeleid hierin?
Input van BC, Bouwmeester, VAi, NaV

4) Rond BC Materials

Wat zijn de opportuniteiten en valkuilen, wat zijn de mogelijkheden en uitdagingen rond het oprichten van BC Materials?
Input van allen

Output

De uiteindelijke output zien we als een plan van aanpak voor BC Materials. Enkele weken na de Small Talk zal dit in een rapport verstuurd worden naar alle sprekers en gasten, en verwerkt worden als deel van de tentoonstelling in het VAi.

3) Concerning policy and strategy

Where can this search for "blurring" of the triangular model architect-client-contractor take place? Has policy carved out a place for experiment within building processes? Can it be pushed into the denominator of artistical freedom? Wat is the scale that allows for deviations of building process regulations? Which is the strategy that fits this "blurring": ad hoc conformism with existing rules, or explicit deviation? What are the possibilities for architectural policy bodies to engage in this matter?
Input gevraagd from BC, Bouwmeester, VAi, NaV

4) Concerning BC Materials

What are the challenges and opportunities concerning the startup of BC Materials?
Input van all speakers

Output

The eventual output could be a method of approach for BC Materials. Some weeks after Small Talk, this will be communicated through a report to all speakers and guests. This method of approach will also be part of the exhibition in VAi.

INVITED SPEAKERS

All to be confirmed

Oswald Devisch - Moderator

Prof. dr. ir Oswald Devisch is hoofddocent aan de faculteit Architectuur en Kunst van Universiteit Hasselt.

Prof. dr. ir Oswald Devisch is head lecturer at the Faculty of Architecture and art, at Hasselt University.

Stefan Devoldere - Vlaams Bouwmeester

Adjunct Vlaams Bouwmeester. Verantwoordelijk voor lange termijn visie voor architecturale omgeving van hoge kwaliteit in Vlaanderen en het adviseren bij de uitvoering van het architecturaal beleid bij de Vlaamse Overheid.

Adjunct Flemish Bouwmeester. Responsible for long-term visions for architectural environment of high quality in Flanders, and for giving advice in the implementation of the architectural policy of the Flemish Government.

Christoph Grafe - VAi

Directeur van het VAi. Het streefdoel van het VAi is het publiek attent maken op het belang van een goed ontworpen leefomgeving, het maatschappelijke debat omtrent het ontwerp van gebouwen en steden stimuleren en kennis over architectuur verspreiden.

Director of the Flemish Architecture Institute. The aim of the VAi is to make the public aware of the importance of a well-designed environment, stimulate the public debate about the design of buildings and cities and disseminate knowledge about architecture.

NaV: Kati Lamens of Kris Baetens

Het NaV is de grootste beroepsfederatie van architecten in Vlaanderen. Ze biedt dienstverlening aan 2800 leden via persberichten, marktonderzoeken en overleg waar nodig.

The NAV is the largest professional association of architects in Flanders. She offers professional services to 2800 members through press releases, surveys and consultations where necessary.

Orde van Architecten: Johan Rutgeerts

Verantwoordelijk voor het opstellen van beroepsregels voor architecten, en waakt over de kwalitatieve uitoefening van het beroep van architect.

In charge of setting up the deontology for architects, and monitors the qualitative practice of the profession of architect.

Bouwunie: Persoon nog te zoeken

Bouwunie geeft advies aan de KMO bedrijven en zelfstandige ondernemers uit de bouwsector.

Bouwunie gives advice to small and medium enterprises and self-employed entrepreneurs in the construction sector.

Advocaat bouwrecht: Kristof Uytterhoeven

Kristof Uytterhoeven legt zich toe op het vastgoedrecht en het privaat -en publiekrechtelijk bouwrecht in de ruime zin van het woord.

Kristof Uytterhoeven focuses on real estate law and private-and public construction law in the broad sense of the word.

Ontwerpers: Maarten Gielen/Rotor

Rotor Deconstruction is actief in het recupereren van bouwonderdelen, op dit moment hen enige bedrijf van dat kaliber in Brussel. De onderdelen die ze te koop zetten komen van gebouwen die bestemd zijn om te slopen.

Rotor Deconstruction is a young actor in the business of salvaged building components, at the moment the only company of its kind in Brussels. The components they put on sale come are dismantled from buildings slated for demolition.

BC Architects & Studies: Ken De Cooman en Nicolas Coeckelberghs

Co-founders BC architects & studies. Transnationale Belgische architectuurpraktijk die ook doet in onderzoek, productie van unieke bouwmaterialen, en ambacht rond lokaal ontgonnen materialen.

Co-founders BC architects & studies. Transnational Belgian architecture practice, doing research, production of unique building materials and crafts with locally sourced materials.

GUESTS AND AUDIENCE

NL - Small Talk is open voor publiek. Specifieke gasten die we erbij willen hebben worden uitgenodigd om mee te denken en vragen te stellen in de publieke vragenrondes.

EN - Small Talk is open for any interested audience. Specific guests are invited to join general reflection and audience questions.

Architecten die soms ook uitvoeren // Architects who also build

Mathias Mattelaer (dmoa Architecten), Marie-Laure Pacquet (Barchi architectengroep), Wim Goes (Wim Goes Architectuur)

Theoretische achtergrond // Theoretical background

Tom van Avermaet (TUDelft transnationale architectuur), Rob Cuyvers (Design Build UHasselt), Wouter De Raeve (Vertical Spatial Practice), Cedric Evrard (Doornik Universiteit aarde materialenbouw), Jan Boelen (Design Academy Eindhoven), Hilde Bouchez (Sint-Lucas, Crafts)

Artiesten op de grens van het bouwen // Artist at the boundary of building

Laura Muyldermans, Ief Spincemaille, Thomas Lommée, Koen Berghmans

Aannemers lokale materialen // Contractors in local materials

Matthias Lootvoet (het Leemniscaat)

Bouwheren met vervaagde driehoek // Clients with blurred triangle

Kristin Ceysen met Bart Lens (BKRK herbestemming project met lokale materialen), Stijn en Jo (Rammed Earth muren), Sylvia Van der Velde (Herstructureringscommittee Limburg Rammed Earth toren Genk)

RESEARCH ELABORATED

NL - BWMSTR Label geeft BC de mogelijkheid om te reflecteren op vorige ervaringen in het anders bouwen, en om de volgende stappen concreet uit te lijnen. Een greep uit vorige reflecties.

Aanleiding

BC architects & studies ontwikkelde sinds de opstart van het bureau een transnationale werking. Op deze manier komt BC in aanraking met een veelheid aan bouwprocessen in andere culturen, waarbij het niet steeds duidelijk is wie verantwoordelijkheid voor welk deel van een bouwproces draagt. De bouwprocessen zijn niet uitgespecialiseerd, maar gebaseerd op integratie en synthese. De traditionele bouwdriehoek bouwheer/architect/aannemer die in België gehanteerd wordt, verschijnt hier dikwijls als een vage zone: er wordt gebouwd met een onvermijdelijk - en dus noodzakelijk - vertrouwen binnen een bouwgemeenschap in plaats van juridisch afdwingbare responsabilisering tussen bouwpartners.

Uit deze bouwprocessen komt een architectuur voort die voor ons als bureau inspirerend is.

EN - BWMSTR Label gives the opportunity for BC to reflect on previous experiences with an alterity of building processes, while setting out the next steps. A sample of previous reflections.

Aanleiding

Since its founding, BC architects & studies developed a transnational approach. In this way, BC has touched upon a multitude of building processes in different cultures, in which it often is unclear who's responsible for what during a building process. Building processes are not divided and outsourced to many construction partners, rather they are based on integration and synthesis. The traditional triangular model architect/client/contractor so prevalent in Belgium, often appears as a "blurred" zone in our transnational projects: a building process happens in a setting of inevitable - hence necessary - trust within a building community, by lack of legally enforceable responsabilisation between construction partners.

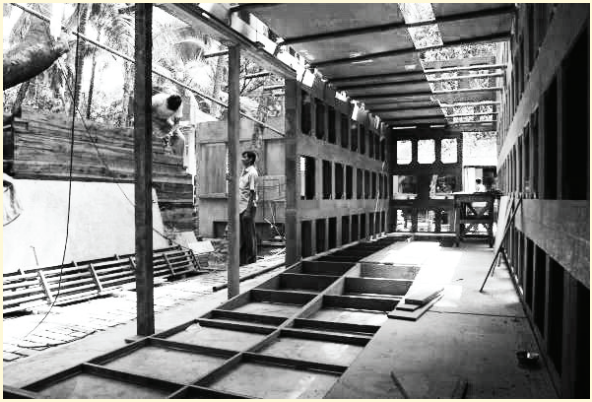

- Close collaboration between artisans, builders and architects is the cornerstone of Studio Mumbai.

CASE STUDY - PALMYRA HOUSE (IN)

NL - Woningen in houtskelet gebouwd met lokale materialen. De gevel lamellen zijn gemaakt van de stammen van de lokale Palmyra palm, voor de buitenmuren, plinten en paden werd lokale basalt gebruikt, en pleisterwerken zijn gepigmenteerd met zand van de site. Ontwerp en detail zijn het resultaat van een ver doorgedreven samenwerking tussen architect en ambachts-lieden. Alle technieken werden ontwikkeld aan de hand van tests, zowel traditionele als nieuwe.

EN - Timber-framed retreat houses built from local materials. The facade louvers are made from the trunks of the local Palmyra palm, local basalt was used to make boundary walls, plinths and paving, and plaster finishes were pigmented with sand from the site. The development of the design and detail, which resulted from collaboration between the architect and the craftsmen, took on tested techniques, both local and foreign, and raised them to a finer construction resolution.

CASE STUDY - CITÉ D'ORION (MA)

NL - In de zuidelijke woestijn van Marokko ontwierp, financierde en bewoonde Hans-Jörg Voth zelf deze landschaps-kunstwerken. Er is een volledige vervaging binnen het bouwproces en eigendomsstructuren. Hans-Jörg Voth is tegelijk ontwerper, klant, en uitvoerder, samen met de lokale bevolking en een informele landeigenaar. Het bouwproces werd gefotografeerd door zijn vrouw en was deel van exposities van het project.

EN - In the southern desert of Morocco, Hannsjörg Voth designed, financed and inhabited these landscape-artworks. The rammed earth structures are following star positions with ritual execution of first stone masonry, first excavation, erection of structures. There is a "blurred" zone in the building process and even ownership structure. The building process was photographed by his wife, and became integral part of project exhibitions.

- Hans-Jörg Voth is architect, client, contractor, together with local community and an informal land owner.

Er is een gevoeligheid in ruimtes die met een gedeelde visie en betrokkenheid over de hele lijn zijn voortgedacht: als de architect ook mee het bouwmateriaal maakt, of als de ambachtsman mee ontwerpt, of als een bouwheer uittekent. Er ontstaat dikwijls een ruimtelijke poëzie, die - zoals het haar eigen is - moeilijk te duiden is; alsof het gebouw dan een verhaal wordt, en tegen je spreekt: zo ben ik gebouwd geweest in mijn ruimtes en materialen. Die schoonheid schuilt in een anders bouwproces.

Onze ervaringen met andere bouwprocessen in een transnationale context heeft geleid tot een aantal projecten binnen onze grenzen met soortgelijke - voor België - innoverende bouwprocessen. BWMSTR Label willen we gebruiken als een reflectiepauze op deze vorige ervaringen, en als voorbereiding op de volgende stap in deze reeds betreden richting.

Intentie

Met dit onderzoek wil BC een relevantie van een andersheid aan bouwpocessen aantonen. Tegelijkertijd willen we binnen BC onze bouwprocessen onderbouwen en verder ontwikkelen. Op niveau van het Vlaams beleid zoeken we hoe de Vlaamse architectuur rijker kan worden van een beleid die diversiteit in bouwprocessen ondersteunt.

Methode

Voorafgaand aan deze Small Talk voerden we een mapping uit om een diversiteit aan bouwprocessen wereldwijd te verkennen. Criteria voor onze mapping waren permanentie (geen tijdelijke structuren) en het concrete

These building processes inspire our office strongly. There is a sensitivity in spaces crafted with a shared vision and engagement throughout the whole process: the architect produces the building material, or the craftsman helps designing, or the client draws out plans, etc. Often spatial poetry is the result within this process: the building talks to you: ‘this is how I was built in my materials and spaces’. A beauty evolves from an alterity in building processes.

Our transnational experiences has led to projects with similar building processes, which were considered innovative in Belgium. We want to take the opportunity of BWMSTR Label to reflect on these past experiences and prepare us for the next step in this direction.

Intentions

With this research, we want to point to the relevance of an alterity of building processes in architecture. Parallelly, we want to strengthen our approach with alterities of building processes within our office. On policy level, we try to envision how Flemish Architecture can be enriched if policy supports a diversity in Building processes.

Methodology

In a previous action, we have done a mapping of projects with diverse building processes. Criteria for this mapping were permanence (no temporary structures)

gebruik door een gemeenschap of individu (geen kunstwerken of onderzoeksprototypes). Daarbij hebben we projecten onderverdeeld in families, zoals design/build schools, craftsmanprojecten, enzovoort.
De mapping resulteerde in de ontdekking dat het interessanter is om enkele gekozen projecten uit te diepen in plaats van een veelheid te onderzoeken. Een selectie die we maakten is verder in dit boekje toegelicht.

Als tweede actie van het onderzoek willen we de omstandigheden en voorwaarden onderzoeken die faciliterend of belemmerend werken om de volgende stap richting anderse bouwprocessen te zetten. Dit doen we via conferenties en workshops met relevante partners of instaties die we bijwonenen of zelf organiseren. Small Talk is hier onderdeel van.

Parallel daaraan voeren we een business model onderzoek naar het oprichten van "BC Materials" (werktitel), een spin-off bedrijf van BC Architects & Studies, die lokaal ontgonnen bouwmaterialen maakt en uitvoert op site, in projecten ontworpen door BC Architects & Studies.

and the specific use by a community or individual (no prototypes or cotemplative art works). Subsequently we organized the mapped projects into families, such as design/build schools, craftsmanprojects, etc.
This mapping brought us to the insight that it is more interesting to reflect on certain projects in a deeper way instead of trying to grasp the multitude of projects. A selection is presented in this booklet.

A second action focuses on defining the facilitating or inhibiting circumstances and conditions to make the next step towards an alterity of building processes. We aim to do this through conferences and workshops, of which Small Talk is a part.

Parallelly, we aim to investigate a business model research for "BC Materials" (working title), a spin-off from BC Architects & Studies, making and fixing locally sourced building materials for projects designed by BC Architects & Studies.